

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/23/2016
Identifikačné číslo spisu:	2311225159
Dátum vydania rozhodnutia:	13.08.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:2311225159.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu J., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Evou Borovskou, advokátkou v Bratislave, Štefánikova 7, proti žalovaným 1/ Sociálnej poisťovni, so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8 - 10, IČO: 30 807 484, zastúpenej JUDr. Dagmar Kubovičovou, advokátkou v Bratislave, Nám. Biely kríž 3, a 2/ Duslo, a. s., so sídlom v Šali, Administratívna budova, ev. č. 1236, IČO: 35 826 487, zastúpenej advokátskou kanceláriou agner & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Špitálska 10, IČO: 36 722 758, o zaplatenie 15 952,62 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 23 C 293/2011, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. októbra 2014 sp. zn. 11 Co 397/2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. októbra 2014 sp. zn. 11 Co 397/2014, rozsudok Okresného súdu Galanta z 10. apríla 2014 č. k. 23 C 293/2011-434 a uznesenie Okresného súdu Galanta zo 7. mája 2015 č. k. 23 C 293/2011-546 z r u š u j e, konanie z a s t a v u j e a v e c p o s t u p u j e Sociálnej poisťovni, so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8 - 10, na ďalšie konanie.

Žalovaná 1/ má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v pomere 100 %.

Žalovaná 2/ má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v pomere 58,62 %.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (po tom, čo pripustil zmenu žaloby uzneseniami z 29. októbra 2007 č. k. 8 C 277/2006-96, zo 17. marca 2008 č. k. 8 C 277/2006-134 a z 24. apríla 2012 č. k. 23 C 293/2011-282 a v poradí jeho prvým rozsudkom z 8. júla 2008 č. k. 8 C 277/2006-166 v spojení s jeho doplnčím rozsudkom z 11. augusta 2008 č. k. 8 C 277/2006-173 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 3. februára 2009 sp. zn. 10 Co 301/2008, 10 Co 302/2008, 10 Co 303/2008 bola žalovanej 2/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 4 938,36 eur s úrokom z omeškania 8 % ročne od 1. júna 2006 do zaplatenia a žaloba vo zvyšku nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti za obdobie od 15. septembra 2002 do 31. decembra 2003 zamietnutá) v poradí tretím rozsudkom z 10. apríla 2014 č. k. 23 C 293/2011-434 uložil žalovanej 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 sumu 15 952,62 eur spolu s úrokmi z omeškania z

jednotlivých splátok špecifikovanými vo výroku rozsudku do troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalobu proti žalovanej 2/ zamietol. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 134 ods. 2 a § 201 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“), § 205d ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov, § 16, § 17, § 259, § 260 ods. 1 a § 272 ods. 1, 3 a 9 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), § 51e zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov, § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, vecne tým, že po tom, ako bola žalobcovi 23. marca 2001 zistená choroba z povolania, od 14. augusta 2002, odkedy mu bol priznaný invalidný dôchodok, vznikol mu nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti. Tento nárok bol od 1. januára 2004 pretransformovaný na úrazovú rentu a jej výplatu od zamestnávateľa (žalovanej 2/) prevzala žalovaná 1/, pričom postup resp. podmienky jej výplaty sa podľa zákona o sociálnom poistení spravujú predpismi účinnými do 31. decembra 2003. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovi patrí uplatnený nárok na úrazovú rentu za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008, a to v rovnakej výške, v akej mu do 31. decembra 2003 patrila náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, pričom žalobca má tento nárok len voči žalovanej 1/, ktorá od 1. januára 2004 uskutočňuje výkon práv z nemocenského poistenia. Žalobu proti žalovanej 2/ pre nedostatok jej pasívnej vecnej legitímácie v konaní zamietol. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie.

2. Krajský súd v Trnave na odvolanie žalobcu a žalovanej 1/ rozsudkom z 22. októbra 2014 sp. zn. 11 Co 397/2014 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“). V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že predmetom konania v prejednávanej veci zostal nárok žalobcu na priznanie náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti po 1. januári 2004 do 31. decembra 2008. Vzhľadom na to, že tento nárok vznikol pred 31. decembrom 2003 a trval aj po tomto dni, na rozhodovanie o ňom nie je daná právomoc žalovanej 1/, ale súdu. Od 1. januára 2004 bol tento nárok pretransformovaný na úrazovú rentu, ktorá sa poskytuje v sume, v akej patrila k 31. decembru 2003 po zvýšení v zmysle zákona o sociálnom poistení. Po 1. januári 2004 žalovaná 2/ síce zodpovedá za škodu spôsobenú žalobcovi chorobou z povolania, avšak povinným subjektom na vyplácanie úrazovej renty je žalovaná 1/. Žalobca teda má nárok na úrazovú rentu, ktorý smeruje priamo voči žalovanej 1/, a to v sume, ktorú súd prvej inštancie správne určil vo svojom rozhodnutí. Odvolací súd z uvedených dôvodov považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne a odôvodnené dostatočným spôsobom aj s prihliadnutím na odôvodnenia predchádzajúcich rozhodnutí odvolacieho a dovolacieho súdu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 1/ dovolanie, ktoré odôvodnila tým, že sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu (§ 237 písm. a/ O.s.p.), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo (§ 237 písm. d/ O.s.p.) a postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Podľa jej názoru v prejednávanej veci súd vôbec nemal právomoc konať a rozhodnúť, pretože jeho právomoc je daná len pre nároky vzniknuté za obdobie do 31. decembra 2003. O nárokoch na úrazovú rentu, vrátane tej, ktorá vznikla pretransformovaním náhrady za stratu na zárobku, má za obdobie od 1. januára 2004 právomoc konať výlučne Sociálna poisťovňa v dávkovom konaní podľa zákona o sociálnom poistení a poukázala pritom na stanovisko č. Cpj 9/06 a ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorých takýto právny záver vyplýva. Ďalej uviedla, že ako príslušný orgán o nároku žalobcu na úrazovú rentu za obdobie od 1. januára 2004 právoplatne rozhodla v dávkovom konaní rozhodnutím z 18. augusta 2009 č. 222-448/2009 a rozhodnutím z 23. novembra 2009 č. 223-5720/2009, ktorým bol žalobcovi priznaný doplatok za úrazovú rentu za obdobie od 1. augusta 2006 do 30. novembra 2009. Žalobcovi teda úrazová renta za obdobie od 1. januára 2004 bola priznaná a vyplatená vo výške podľa zákona o sociálnom poistení a v zákonnej výške mu je vyplácaná dodnes. Z tohto dôvodu ak uvedený nárok žalobcu bol predmetom rozhodnutia súdu, došlo k zásahu do zásady res iudicata. Pokiaľ sa žalobca nestotožnil s výškou úrazovej renty priznanou uvedenými rozhodnutiami vydanými v dávkovom konaní, mal právo napadnúť

ich odvolaním, resp. následne žalobou na súd v rámci správneho súdnictva. Napokon namietala, že rozhodnutia oboch súdov nižšej inštancie nie sú riadne odôvodnené, súdy v nich neuviedli, na základe akých právnych úvah dospeli k svojím záverom a nezaoberali sa jej námietkami o nedostatku právomoci súdu, o prekážke veci právoplatne rozhodnutej, o tom, že po 1. januári 2004 žalobca mohol mať len nárok na úrazovú rentu a nie na náhradu za stratu na zárobku a že na výpočet úrazovej renty ako dávky sociálneho zabezpečenia je nutné aplikovať výlučne hmotnoprávne ustanovenia zákona o sociálnom poistení. Ich rozhodnutia preto pokladá za nepresvedčivé, nepreskúmateľné a arbitrárne. Navrhla, aby dovolací súd rozsudky oboch súdov nižších inštancií zrušil, konanie zastavil a priznal jej náhradu trov konania. Zároveň navrhla, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej 1/ uviedol, že nárok na dávku mu vznikol ešte pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení, a to od priznania čiastočného invalidného dôchodku 1. júna 2002, a keďže nárok na jej výplatu mu trval aj po 1. januári 2004, bolo preto potrebné postupovať pri rozhodovaní o ňom podľa prechodných ustanovení zákona o sociálnom poistení, z ktorých nesporne vyplýva, že o nárokoch, ktoré neboli právoplatne skončené do 31. júla 2006, rozhodujú výlučne súdy. Pokiaľ žalovaná 1/ vydala rozhodnutia, ktorými mu bola priznaná úrazová renta a doplatok k nej, hoci spory o tomto nároku rozhodujú výlučne súdy, tieto rozhodnutia treba považovať za nulitné, a preto v predmetnom konaní nemôže ísť o vec právoplatne rozhodnutú. Rozhodnutia oboch súdov nižších inštancií pokladal za riadne a dostatočne odôvodnené a navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovanej 1/ ako nedôvodné zamietol a priznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná 2/ sa k dovolaniu žalovanej 1/ nevyjadrila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 243 O.s.p. (teraz § 444 ods. 1 C.s.p.) a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia prvej vety, právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritorný dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo.

9. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalovanej 1/ bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 C.s.p., podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované a prípustnosť podaného dovolania posudzoval v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov civilného procesného práva o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (čl. 2 ods. 1 a 2 C.s.p.), ako aj o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (čl. 3 ods. 1 C.s.p.). Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (por. tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

10. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné

rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (por. § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu bez ohľadu na jeho procesnú formu vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p.

11. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak smeruje proti rozsudku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

12. V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku, ktorý nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p., preto prípustnosť dovolania z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

13. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (por. R 117/1999, R 34/1995). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. Procesné vady konania uvedené v § 237 ods. 1 písm. b/, c/, e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

15. So zreteľom na obsah dovolania dovolací súd osobitne skúmal, či v konaní nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/, d/ a f/ O.s.p.

16. Žalovaná 1/ v dovolaní výslovne namietala existenciu procesnej vady v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu.

17. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O.s.p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.). Dovolací súd poznamenáva, že obdobné ustanovenie týkajúce sa právomoci súdu má aj právna úprava účinná od 1. júla 2016 (por. § 3 a § 4 C.s.p.).

18. Uvedené ustanovenia vymedzovali právomoc súdu v občianskom súdnom konaní. V § 7 ods. 1 O.s.p. (teraz § 3 C.s.p.) sa právomoc občianskoprávneho (civilného) súdu určuje vymedzením právnych vzťahov, o ktorých konajú a rozhodujú súdy. Sú to vzťahy občianskoprávne, pracovné, rodinné, obchodné a hospodárske. Pri skúmaní takto určenej právomoci je rozhodujúci obsah právneho

vzťahu, t. j. z neho vyplývajúce práva a povinnosti, a nie iba jeho úprava konkrétnym právnym odvetvím hmotného práva. Právomoc súdu je základnou procesnou podmienkou, ktorej splnenie súd skúma z úradnej povinnosti v každom štádiu konania a na každej inštancii (§ 103 O.s.p., teraz § 161 ods. 1 C.s.p.). Jej nedostatok je neodstrániteľný a vedie k zastaveniu konania (§ 104 ods. 1 O.s.p., teraz § 161 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 9 resp. § 10 ods. 1 C.s.p.). Nemožno však vylúčiť situáciu, keď skôr ako súd rozhodne o zastavení konania pre nedostatok právomoci, nastane právna skutočnosť, ktorou sa založí právomoc súdu na konanie vo veci či už výslovným ustanovením zákona alebo takou zmenou obsahu právneho vzťahu, ktorou sa zmení jeho charakter tak, že pôjde o niektorý zo súkromnoprávných vzťahov uvedených v § 7 ods. 1 O.s.p. Rovnako však môže byť zákonom zmenený obsah právneho vzťahu (dovtedy zakladajúci právomoc súdu) takým spôsobom, že sa pretransformuje na iný právny vzťah a súd právomoc na konanie vo veci stratí (právomoc súdu zanikne).

19. V prejednávanej veci si žalobca žalobou podanou súdu prvej inštancie 6. decembra 2006 (po pripustení jej zmien uzneseniami súdu prvej inštancie z 29. októbra 2007 č. k. 8 C 277/2006-96, zo 17. marca 2008 č. k. 8 C 277/2006-134 a z 24. apríla 2012 č. k. 23 C 293/2011-282) uplatnil nárok na náhradu škody spôsobenej mu ako zamestnancovi žalovanej 2/ chorobou z povolania, a to vo forme náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti za obdobie od 14. augusta 2002 do 31. decembra 2003 vo výške 7 920,- eur (238 598,- Sk) s prísľušenstvom a úrazovej renty od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 vo výške 15 952,62 eur (480 588,63 Sk) s prísľušenstvom. (Dovolací súd pre úplnosť dodáva, že o náhrade za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti za obdobie od 14. augusta 2002 do 31. decembra 2003 bolo rozhodnuté v poradí prvým rozsudkom súdu prvej inštancie z 8. júla 2008 č. k. 8 C 277/2006-166 v spojení s jeho doplniacím rozsudkom z 11. augusta 2008 č. k. 8 C 277/2006-173 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 3. februára 2009 sp. zn. 10 Co 301/2008, 10 Co 302/2008, 10 Co 303/2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 6. mája 2009; predmetom konania tak ďalej zostal len nárok na úrazovú rentu za obdobie po 1. januári 2004.). Podľa právnej úpravy platnej do 31. decembra 2003 išlo o nárok vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu upraveného právnym odvetvím pracovného práva (nárok zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú zamestnancovi chorobou z povolania v zmysle § 195, § 198 ods. 1 písm. a/ a § 201 Zákonníka práce). Na prejednanie a rozhodnutie sporu o tomto nároku bola na základe § 7 ods. 1 O.s.p. daná právomoc súdu.

20. Dňa 1. januára 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, ktorým boli zrušené aj dovtedy platné ustanovenia § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ a § 199 až § 213 Zákonníka práce. V rámci pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal zamestnancovi zachovaný len nárok na náhradu vecnej škody (§ 198 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce). Zákon o sociálnom poistení zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania dovtedy upravené zákonom č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov nahradil úrazovým poistením (por. napr. § 280 ods. 2 a 4 a § 294 bod 16 zákona o sociálnom poistení). Úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania (§ 2 písm. c/ zákona o sociálnom poistení) sa na základe tohto zákona stalo súčasťou systému sociálneho poistenia a je ním definované výlučne ako povinné poistenie. Povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ (s výnimkou zamestnávateľa sudcu a zamestnávateľa prokurátora podľa osobitných predpisov - por. § 16 zákona o sociálnom poistení), ktorého zaťažuje povinnosť platiť poistné na úrazové poistenie (§ 128 ods. 8 zákona o sociálnom poistení). Nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má jeho zamestnanec po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom (§ 17 ods. 1 zákona o sociálnom poistení).

21. Zákomom o sociálnom poistení bol zároveň nahradený dovtedajší systém odškodňovania pracovných úrazov a chorôb z povolania systémom poskytovania úrazových dávok v rámci úrazového poistenia. Pokiaľ podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2003 mal poškodený zamestnanec alebo iná oprávnená osoba priamy nárok na náhradu škody proti zamestnávateľovi, pri ktorom v prípade spornosti o tomto nároku rozhodovali súdy, a pri ktorom ak nárok vznikol v čase trvania zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania, mal zamestnávateľ

právo, aby Sociálna poisťovňa za neho hradila preukázané nároky na náhradu škody alebo aby mu zaplatila ním uhradenú škodu (§ 44a a § 44b zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov), od nadobudnutia účinnosti zákona o sociálnom poistení 1. januára 2004 v prípadoch zodpovednosti zamestnávateľa za poškodenie zdravia alebo úmrtie v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania vzniká zamestnancovi alebo inej oprávnenej osobe nárok na úrazové dávky pri splnení podmienok podľa tohto zákona. Plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, ktoré vznikli po účinnosti zákona o sociálnom poistení, teda od 1. januára 2004, sú dávkami úrazového poistenia (úrazovými dávkami), o ktorých na základe žiadosti poškodeného (ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak) rozhoduje Sociálna poisťovňa. Rozhodovanie o týchto plneniach preto nepatrí do právomoci súdu. Len nárok na náhradu vecnej škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal nárokom zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (nestal sa úrazovou dávkou), teda nárokom z pracovnoprávneho vzťahu, o ktorom v prípade sporu rozhoduje súd.

22. Uspokojovanie nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, rieši zákon o sociálnom poistení v prechodných ustanoveniach (§ 251, § 259, § 260, § 272 a § 275 zákona o sociálnom poistení). Tým, že zákon o sociálnom poistení v § 251 ods. 1 stanovil, že pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 sa považujú od 1. januára 2004 za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona, umožnil aj uspokojovanie týchto nárokov (t. j. nárokov, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004) z úrazového poistenia. Pokiaľ totiž v zmysle § 2 písm. c/ zákona o sociálnom poistení je úrazovým poistením poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania a za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona sa považuje aj pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, potom úrazové poistenie je poistením aj pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania uznaných podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004. Preto aj plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody), ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, treba po 31. decembri 2003 považovať za dávky úrazového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Za takéto dávky ich označuje aj samotný nadpis týkajúci sa ustanovení § 259 až § 272 a § 275 tohto zákona. Plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, považuje po 31. decembri 2003 výslovne za dávky podľa zákona o sociálnom poistení aj § 260 ods. 1 tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003, pričom zároveň stanovuje, že ak nárok na ich výplatu k tomuto dňu trval, vyplácajú sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak nie je ustanovené inak.

23. Ak sa za úrazové dávky výslovne označujú plnenia priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, tým viac za takéto dávky treba považovať aj plnenia vyplývajúce z uvedených nárokov, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté a podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa má o nich rozhodnúť podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej uvedenými. Podľa týchto predpisov má byť podľa uvedeného ustanovenia rozhodnuté o priznaní náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o náhrade škody už bolo právoplatne rozhodnuté. I keď sa v tomto ustanovení výslovne neuvádza, kto má rozhodnúť, z predmetu právnej úpravy sociálneho poistenia možno dospieť k záveru, že týmto subjektom môže byť, okrem výnimky vyplývajúcej z ustanovenia § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení, len Sociálna poisťovňa, resp. jej organizačné zložky. Zákon o sociálnom poistení je totiž nielen hmotnoprávnym predpisom upravujúcim rozsah sociálneho poistenia a v rámci neho aj úrazového poistenia a právne vzťahy pri jeho vykonávaní, ale zároveň aj procesnoprávnym predpisom upravujúcim konanie vo veciach úrazového poistenia. Ustanovenie § 172 ods. 2 tohto zákona určuje, že v konaní vo veciach úrazového poistenia rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov právnych vzťahov úrazového poistenia Sociálna poisťovňa. Aj keď ustanovenie § 272 zákona o sociálnom poistení bolo novelou vykonanou zákonom č. 677/2006 Z.z. s

účinnosťou od 1. januára 2007 doplnené o odsek 11, podľa ktorého spory o nárokoch podľa odsekov 9 a 10 (teda o nárokoch na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, na náhradu za stratu na dôchodku a na náhradu na výživu pozostalých, ak konanie o nich nebolo právoplatne skončené do 31. decembra 2003, resp. do 31. júla 2006) rozhodujú súdy, nič to nemení na charaktere týchto plnení ako dávok úrazového poistenia. Ustanovenia § 259, § 260, § 272 a § 275 zákona o sociálnom poistení určujú hmotnoprávnu úpravu, ktorú má Sociálna poisťovňa, resp. aj súd v prípade nárokov podľa § 272 ods. 9 a 10 tohto zákona, použiť pri rozhodovaní o priznaní nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, a to za obdobie do 31. decembra 2003 a po tomto dni, resp. ktoré má použiť Sociálna poisťovňa pri vyplácaní plnení z týchto nárokov, pričom za rozhodnutie sa v zmysle § 209 ods. 1 posledná veta zákona o sociálnom poistení považuje aj samotné poskytnutie dávky. Určenie hmotnoprávnej úpravy, ktorá sa má použiť (i keď ňou má byť pracovnoprávna úprava účinná do 31. decembra 2003), nič nemení na tom, že plnenia vyplývajúce z týchto nárokov sa priznávajú a vyplácajú ako dávky úrazového poistenia. Z uvedeného potom možno vyvodit', že účinnosťou zákona o sociálnom poistení došlo k takej zmene v obsahu právneho vzťahu vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (pri zachovaní všetkých nárokov, ktoré vznikli do jeho účinnosti), s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, ktorá mala za následok zmenu jeho charakteru, resp. jeho nahradenie právnym vzťahom úrazového poistenia. Dovtedy súkromnoprávny vzťah sa zmenil na vzťah verejnoprávny a nárok na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, uplatnený napr. vo forme náhrady za bolesť, za sťaženie spoločenského uplatnenia, za stratu na zárobku počas pracovnej neschopnosti a za účelne vynaložené náklady spojené s liečením, nadobudol povahu nároku na úrazovú dávku. Do právomoci súdov preto v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. (teraz § 3 C.s.p.) nepatrí ani rozhodovanie o nárokoch na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody a s výnimkou nárokov vyplývajúcich z § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení. Uvedené ustanovenie § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení v spojení s § 7 ods. 3 O.s.p. (teraz § 4 C.s.p.) výslovne zakladá právomoc súdov rozhodovať vo veciach úrazového poistenia len ak ide o nároky na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity, na náhradu za stratu na dôchodku a na náhradu na výživu pozostalých, pokiaľ konanie o nich nebolo právoplatne skončené do 31. decembra 2003, resp. do 31. júla 2006. S použitím logického výkladového pravidla argumentum a contrario (dôkaz z opaku) možno dospieť k záveru, že na rozhodovanie v sporoch o iných nárokoch, ako sú uvedené v tomto ustanovení (a teda aj v prejednávanej veci, o ktorej konanie bolo začaté až 6. decembra 2006), právomoc súdov daná nie je. Od 1. januára 2004 tak súdy nemajú právomoc rozhodovať o nárokoch na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania (s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody a s výnimkou nárokov uvedených v § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení), ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, ani právomoc dokončiť začaté konania o týchto nárokoch, ak boli začaté pred týmto dňom.

24. Dovolací súd poznamenáva, že obdobný právny záver o nedostatku právomoci súdu vo veci nárokov na úrazovú rentu, ktorá vznikla pretransformovaním z náhrady na stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, za obdobie od 1. januári 2004 vyplýva tiež z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 So 187/2015, 1 Rks 16/2009, 2 Cdo 253/2004, 4 Cdo 183/2005, 4 Cdo 218/2006, 3 Cdo 81/2007, 4 Cdo 157/2008, 1 Cdo 135/2009, 3 Cdo 66/2017 a stanoviska občianskoprávneho a správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k niektorým otázkam právomoci súdu na rozhodovanie o odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania č. Cpj 9/06 (R 27/2006). Právomoc súdov nie je daná na prejednanie žaloby zamestnanca na náhradu škody voči zamestnávateľovi, spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, vo veci nárokov na náhradu straty na zárobku počas trvania práceneschopnosti, náhrady straty na zárobku po skončení práceneschopnosti a uznaní plnej invalidity, za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v základnej výške a účelne vynaložených nákladov spojených s liečením, ktoré vznikli do 31. decembra 2003, ak boli uplatnené až po 1. januári 2004. Tieto plnenia treba po 31. decembri 2003 považovať za nároky na dávky sociálneho poistenia a konania o takýchto nárokoch začaté po 31. decembri 2003 sú konaniami

vo veciach sociálneho poistenia, na rozhodnutie o ktorých je po 1. januári 2004 daná právomoc Sociálnej poisťovne v dávkovom konaní v súlade s § 172 ods. 2 zákona o sociálnom poistení (por. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 253/2004 publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 26/2006).

25. So zreteľom na uvedené v posudzovanej veci v časti žaloby, podanej žalobcom 6. decembra 2006, ktorou sa domáhal plnenia z nároku na náhradu škody spôsobenej chorobou z povolania, ktorá mu bola zistená 23. marca 2001, za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008, nebola daná právomoc súdov na konanie a rozhodovanie o tomto uplatnenom nároku. Dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyvolalo účinok umožňujúci a zároveň ukládajúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Prípustnosť žalovanou 1/ podaného dovolania vyplývala z § 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z toho, že prejednanie veci súdmi bolo postihnuté uvedenou vadou zmätočnosti, pretože sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu. Z tohto dôvodu dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu ako i rovnakou vadou postihnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil, konanie zastavil a vec postúpil Sociálnej poisťovni ako orgánu, do právomoci ktorého patrí rozhodovanie o uplatnenom nároku (§ 449 ods. 1 a 2 a § 450 C.s.p.). Dovolací súd zrušil tiež uznesenie Okresného súdu Galanta zo 7. mája 2015 č. k. 23 C 293/2011-546, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania, pretože ide o výrok (rozhodnutie) závislý od rozhodnutia o výroku, ktorý bol napadnutý dovolaním (§ 439 písm. a/ C.s.p.).

26. S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku sa dovolací súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami. Dovolací súd však vo vzťahu k namietanej vade o tom, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo (§ 237 ods. 1 písm. d/ O.s.p.), považuje za potrebné dodať, že pri zistení nedostatku právomoci súdov vo veci konať zákon nedáva súdu možnosť iného postupu, než konanie zastaviť a súčasne rozhodnúť o tom, ktorému inému orgánu bude vec postúpená (§ 10 ods. 1 C.s.p., predtým § 104 ods. 1 O.s.p.). Na rozhodnutie o postúpení veci nemá žiaden vplyv ani prípadné zistenie, že o veci už bolo iným orgánom právoplatne rozhodnuté. Riešením prípadných ďalších procesných prekážok v konaní (napr. či o veci už rozhodol k tomu príslušný orgán) je oprávnený zaoberať sa len ten iný orgán, ktorý je vo veci samej podľa zákona kompetentný konať. Orgánu, ktorému sa vec postupuje, nič nebráni, aby sám skúmal splnenie procesných podmienok, za ktorých môže vo veci konať.

27. Keďže dovolací súd napadnuté rozhodnutia oboch súdov nižších inštancií zrušil, konanie zastavil a vec postúpil orgánu, do ktorého právomoci patrí, rozhodol o nároku na náhradu trov celého konania (konania pred súdom prvej inštancie, odvolacieho konania a dovolacieho konania) v zmysle § 255 ods. 1 a 2 a § 256 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 453 ods. 1 C.s.p. Predmetom konania v prejednávanej veci (po pripustení zmien žaloby) bol nárok na náhradu za stratu na zárobku vo výške 7 920,- eur a úrazovú rentu vo výške 15 952,62 eur (teda plnenie v úhrnnej výške 23 872,62 eur s príslušenstvom). O nároku na náhradu za stratu na zárobku bolo právoplatne rozhodnuté v poradí prvým rozsudkom súdu prvej inštancie z 8. júla 2008 č. k. 8 C 277/2006-166 v spojení s jeho doplniacím rozsudkom z 11. augusta 2008 č. k. 8 C 277/2006-173 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 3. februára 2009 sp. zn. 10 Co 301/2008, 10 Co 302/2008, 10 Co 303/2008 tak, že vo vzťahu k žalovanej 1/ bola žaloba zamietnutá a vo vzťahu k žalovanej 2/ bolo žalobe v časti nároku vo výške 4 938,36 eur s príslušenstvom vyhovieť a vo zvyšnej časti tohto nároku (t. j. vo výške 2 981,64 eur s príslušenstvom) bola žaloba zamietnutá. Konanie o nároku na úrazovú rentu dovolací súd zastavil a vec postúpil orgánu, do ktorého právomoci patrí. Podľa ustálenej súdnej praxe ak žalobca podal žalobu vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu, procesne zavinil, že konanie z dôvodu neodstrániteľného nedostatku procesnej podmienky muselo byť zastavené. V danom prípade teda procesné zavinenie zastavenia konania v uvedenej časti treba pričítať žalobcovi.

28. So zreteľom na uvedené vo vzťahu k žalovanej 1/ bola žaloba sčasti zamietnutá a vo zvyšnej časti bolo konanie o nej zastavené, pričom zastavenie konania procesne zavinil žalobca. Žalovaná 1/ teda mala vo veci plný úspech, a preto jej patrí proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v pomere 100 % (§ 255 ods. 1 a § 256 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 453 ods. 1 C.s.p.).

29. Vo vzťahu k žalovanej 2/ bol žalobca úspešný v časti žaloby o zaplatenie 4 938,36 eur s príslušenstvom, čo z celkovej hodnoty predmetu sporu predstavuje 20,69 %. V ostatnej časti o nároku na náhradu straty na zárobku vo výške 2 981,64 eur s príslušenstvom bola žaloba zamietnutá a v jej zvyšnej časti (o nároku na úrazovú rentu vo výške 15 952,62 eur s príslušenstvom) bolo konanie zastavené, pričom žalobca je procesne zodpovedný za zavinenie zastavenia konania v tejto časti, čo treba pokladať za čiastočný úspech žalovanej 2/ vo veci, ktorý predstavuje 79,31 %. Dovolací súd o trovách konania rozhodol tak, že vypočítal rozdiel medzi týmito pomermi úspechu strán vo veci (79,31 % - 20,69 %), ktorý je 58,62 %, a v tomto pomere priznal žalovanej 2/ proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania (§ 255 ods. 2 a § 256 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 453 ods. 1 C.s.p.).

30. O výške nároku na náhradu trov konania žalovanej 1/ a žalovanej 2/ rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.